

N:o 37.

Ank. till Riksd. Kansli den 27 April 1876, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden i fråga om skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar och broar.

Uti särskilda i ämnet inom Kamrarne väckta motioner, hvilka blifvit till Lag-Utskottet remitterade, har blifvit föreslaget

inom Första Kammaren.

1) af Herr *N. S. von Koch* (motionen N:o 33) att Riksdagen måtte för sin del besluta, "att med ändring af hvad nu stadgadt är angående byggnad och underhåll af allmänna vägar bestämmes:

att alla lands-, härads- och å *hel* socken indelade sockenvägar jemte dem, som leda till hamn, lastplats, varunederlagsplats eller emellan segelleder, båtleder eller flottleder eller eljest pröfvas vara för varutransporten af allmän nytta och nödvändighet, skola från och med 1878 års början indelas till byggnad och underhåll å den stad, socken eller annat, i brist af åsämjande, af Kongl. Maj:t bestämdt mindre distrikt, inom hvars område de äro belägna;

att alla både sommar- och vintervägar å landet, med undantag af enskilda utfartsvägar för by eller annan lägenhet, framgent skola anläggas och underhållas af dem, som, när denna författning träder i verkställighet, hafva allmänna väghållningsskyldigheten inom socknen eller distriktet sig ålagd;

att desse väghållningsskyldige ega sig emellan, på sätt de önska, fördela vägunderhållet, derest de alla derom äro ense, men att i annat fall

fördelningsgrunden bör vara det jordbruksfastighet, för år 1872, åsatta och fastställda taxeringsvärde, minskadt till jemnt hundratal af kronor, i stället för hemmantalet;

att egare af bruk, fabrik, såg, qvarn eller annan fast egendom inom socknen eller distriktet, som icke äro väghållningsskyldige, böra, i förhållande till slitning å vägarne genom deras, eller för deras körslor förhyrda, åkdon, erlægga den årliga ersättning till de väghållningsskyldige, hvarom de med desse kunna öfverenskomma, eller som, i annat fall, bestämmas af nämnd, bestående af en utaf ordinarie domare och två af hvardera parten utsedde personer;

samt att för de distrikter, hvilkas väghållning, vare sig genom dyrbara broar, närbelägna bruk eller fabriker, eller jernvägsstationer, eller af andra orsaker befinnas, jemförelsevis med andras i samma län, särdeles betungande, må, i vanlig ordning, beviljas rätt att upptaga bro- eller vägpenningar för for- eller åkdon, tillhörande utom distriktet boende personer, när åkdonet icke begagnas af resande eller skjutsande, eller af tjänsteman, som färdas inom sitt tjänstgöringsdistrikt;“

inom Andra Kammaren.

2) af Herrar *A. Bäckström*, *Per Nilsson* i Wittjerf, *Joh. Rutberg* och *L. J. Fahlander*, (motion N:o 15), att “Riksdagen antingen sjelf för sin del ville utarbета och besluta en vägbyggnads- och underhållslag eller uti underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t snarast möjligt låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ny lag för vägbyggnad och dess underhåll, stödd på att hvarje härad eller kommun med egen kommunalstyrelse utgör ett väghållningsdistrikt, och bygd på, att väghållningsbesväret på lämpliga grunder fördelas mellan jordbruk efter dess värden och andra näringar eller inkomster, samt att, der kronoallmänning eller privilegierade stockfångst-skogar eller marker falla inom härads- eller kommun-området, sådan egendom ock må i väghållningsbesväret deltaga efter grunder och bestämmelser, som kunna finnas lämpliga och rättvisa.“

3) af Herr *Johan Jönsson* (motion N:o 36), att “Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla att Kongl. Maj:t täcktes med det snaraste låta utarbета och för Riksdagen framlägga ett fullständigt förslag till de förändringar i fråga om underhållsskyldigheten såväl vinter som sommar af allriänna broar samt lands- och häradsvägar i allmänhet, hvartill omständigheterna må finnas föranleda.“

4) af Herr *Per Nilsson* i Kulhult (motion N:o 61), att “Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl.

Maj:t låta utreda, huruvida icke skyldigheten att deltaga i väg- och brounderhållet på landet må kunna åläggas all fast egendom och följaktligen äfven sådan, hvilken, ehvad den tillhör staten eller enskild person, som hittills varit från väghållningsskyldighet befriad, äfvensom alla dem, som idka näring eller rörelse, samt derefter låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrad lagstiftning i ämnet.“

5) af Herr *Aug. Pettersson* (motionen N:o 75), att lagförslag angående förändrade stadganden i väg- och brobyggnadsskyldighetens framtida utgörande måtte blifva utarbetadt, i afseende hvarå motionären, såsom sin åsigt uttalat, att “skyldigheten att bygga och underhålla allmänna vägar och broar bör åligga icke allenast innehafvare af i mantal satt jord utan afseende på dess skattenatur, än äfven alla i landsbygden befintliga fabriker och i likhet med sådana stående inrättningar, äfvensom att väghållningsdistrikten bör ordnas häradsvis samt att underhållet af allmänna vägarne bör uppdragas, sommartiden åt väglagningsföreståndare, liksom det nu sker om vintern åt plogmästare, med skyldighet för kronobetjeningen att hädanefter som hittills i hvarje fall hafva tillsyn derom, att vägarne alltid äro i godt skick.“

6) af Herrar *C. Magni* och *C. I. Bengtsson* (motionen N:o 79), att “Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda i hvad mån och på hvad sätt vägunderhållet må kunna åläggas bruk, fabriker, qvarnar och annan fast egendom, som hittills varit från vägbyggnadsskyldighet befriade, äfvensom å landet bosatte handlande, och derom till Riksdagen aflåta nådig proposition.“

7) af Herr *P. Nösman* (motionen N:o 89), att “Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida icke skyldigheten att deltaga i vägunderhållet på landet må kunna åläggas all fast egendom och följaktligen äfven sådan, hvilken, ehvad den tillhör staten eller enskild person, hittills varit från väghållningsskyldighet befriad, dels ock, ehuru i någon mindre proportion än fastighet, alla dem, som idka näring eller rörelse, samt derefter låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrad lagstiftning i ämnet.“

8) af Herr *J. F. Carlsson* från Kalmar län, att “Lag-Utskottet ville upprätta och för Riksdagen framlägga förslag till lag i ämnet, hufvudsakligen efter följande grunder:

att byggnads- och underhållsskyldigheten bör utgöras af alla, som enligt 2 artikeln bevillningsstadgan erlægga skatt för fastighet, ehvad den är i mantal satt jord, eller andra af fastighetsnatur beskattningsbara föremål;

att väg- och brounderhållningsdistriktet bör utgöras af häradet med rättighet att inom distriktet för viss tid förena sig om sättet för fullgörande af samma skyldighet.“

Sedan längre tid tillbaka har frågan om allmänna väghållningsbesväret utgjort föremål för representationens öfverläggningar. Redan vid 1853—1854 årens riksdag beslöto Rikets Ständer att i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta undersöka enligt hvilka grunder och på hvad sätt bruk och bergverksanläggningar, skattlagda mjöl- och sågqvarnar samt andra fabriksinrättningar på landet kunde åläggas att till vägarne byggande och underhållande bidraga, samt efter vederbörandes hörande nådig proposition i ämnet till Rikets Ständer aflåta; men Kongl. Maj:t förklarade med anledning häraf, att »denna skrifvelse icke borde till någon åtgärd föranleda, helst grunden för och verkställigheten af väghållningsbesvärets inom kommunerna fördelning på andra skattdragande, än dem hvilka det hittills ålegat, måste — ehvad denna fördelning skedde i det inskränktare omfång, Rikets Ständer föreslagit, eller utsträcktes till de skattskyldige i allmänhet — stå i sammanhang med och i viss mån bero på de till behandling då väckta frågorna om ändring i bevillningsgrunderna och om inrättande af kommunalstyrelser».

Vid de tvänne näst derpå följande riksdagarne förevar frågan ånyo. Hon återkom jemväl vid riksdagen 1865—1866, då Rikets Ständer uti underdånig skrifvelse, den 7 April sistnämnda år — med uttalande af den åsigt, att skyldigheten att deltaga i väghållningsbesväret borde utsträckas ej allenast till fastigheter af alla slag, utan äfven till en hvar till deltagande i kommunalutskylder förpligtad person och utgöras efter samma grund som nämnda utskylder, men att dervid likväl borde medgifvas dels vissa undantag med afseende å tjenstemäns löner och pensioner samt några andra med dem jemförliga inkomstitlar, dels vissa modifikationer med afseende å inkomstbevillningen i allmänhet, helst grunden för kommunalutskyldernas utgörande, under den korta tid, som förflutit från kommunalagens antagande, icke kunde anses hafva undergått de jemkningar, till hvilka omständigheterna torde föranleda, och vissa kategorier, genom ett ovilkorligt antagande af denna grund för väghållningsskyldigheten, möjligen skulle blifva allt för hårdt betungade — hos Kongl. Maj:t anhöllo, att Kongl. Maj:t täcktes i öfverensstämmelse härmed låta utarbета och, så snart ske kunde, till Riksdagen framlägga nådig proposition i ämnet.

Med anledning häraf, och sedan Kongl. Kammarkollegium afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i frågan, aflät Kongl. Maj:t till 1868 års riksdag nådig proposition, hvaruti förklaras, att, hvad anginge frågan huruvida vägröjnings- och brobyggnadsskyldigheten inom kommunerna å landet borde utsträckas till alla skattskyldige, vare sig, på sätt Rikets Ständer förutsatt, med eller ock utan iakttagande af undantag för tjenstemäns löner och pensioner samt andra dermed jemförliga inkomstitlar, Kongl. Maj:t ansåge, att, derest ifrågavarande besvär må kunna öfverflyttas på samhälls-

klasser, hvilka förut varit derifrån befriade, sådant likväl icke skäligen kunde i sin helhet på en gång bringas till utförande; att om en så genomgripande förändring, som dessa besvär fördelning på alla skattskyldige, skulle kunna komma till stånd utan att väcka billig klagan, den måste endast småningom genomföras och en dylik fördelning företrädesvis ske i sådana fall, der en allmän delaktighet kunde med mindre praktiska svårigheter åstadkommas; att härtill lämpade sig företrädesvis det åliggande, som af de väghållningsskyldige redan nu bestredes genom kontanta tillskott, nemligen vägarnes hållande i fargildt stånd vintertiden vid snöfall; att det icke borde lemnas utan uppmärksamhet, att måhända den största ojemnheten vid väghållnings- och brobyggnadsbesvärets fördelning, likasom i fördelningen af kostnaderna för vinterväghållningen, der ploglag vore inrättade, icke låge så mycket deri, att besvär och kostnader drabbade jordbruket allena, som fast hellre — åtminstone inom flera orter — deruti, att desamma vore på jorden ytterst ojemnt fördelade, enär fördelningsgrunden varit och ännu vore hemmantalet oberoende af hemanens högre eller lägre värde; att en öfverflyttning på andra samhällsklasser af större eller mindre del af detta besvär derföre icke borde ega rum, utan att samtidigt dermed jemväl ändrades den fördelningsgrund emellan hemmanen, som hittills varit gällande; att det möjligen kunde ifrågasättas, huruvida den frihet från deltagande i kostnaden för vinterväghållningen, som i följd af frihet från deltagande i väg- och brohållningsbesväret, på grund af särskilda Kongl. resolutioner, hittills varit bruk, qvarnar, skattlagda utjordar och lotshemman beviljad, likasom den frihet, som i detta hänseende tillkomme säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän, borde fortfarande gälla, äfven om en förändring i ifrågasatta syftningen komme till stånd, men att, då berörda frihet måste anses meddelad endast med afseende å de förhållanden, som egde rum, då desamma beviljades, eller att väg- och brohållningen var ett jorden uteslutande åliggande besvär, så torde deraf följa, att tillämpningen af denna frihet förfölle för den del af ifrågavarande besvär, som genom statsmakternas beslut, efter en helt och hållet ny grund, gjordes gemensamt för alla skattskyldige; att rättvisa och billighet dock fordrade, att vid en sådan öfverflyttning jorden fortfarande droge samma andel, som i kommunalförfattningarne vore i afseende å fyrkalsberäkningen iakttaget; men att det syntes icke böra ifrågakomma att befria vissa slag af inkomst från all delaktighet härutinnan; och fann Kongl. Maj:t på grund häraf skäligen föreslå Riksdagen att, med ändring af föreskriften i Kongl. förordningen den 13 September 1790, § 5, må stadgas att, när i öfverensstämmelse med nämnda författning till vägarnes hållande i fargildt stånd under vintertiden vid snöfall s. k. ploglag äro eller blifva inrättade, den för alla ploglagen uti sock-

nen eller häradet belöpande ersättning sammanslås och inom socknen eller häradet fördelas efter den allmänna grund, som gäller för uttagande af kommunalutskylder på landet»

Uti det utlåtande, som häröfver afgafs af 1868 års Lag-Utskott, hemställdes på anförda skäl, att Riksdagen, med förklarande att den funnit sig förhindrad att lemna bifall till berörda nådiga förslag, måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta tillvägabrinda den utredning, som, enligt hvad i utlåtandet blifvit anmärkt, erfordrades för bedömande af den föreslagna förändringens verkningar inom de särskilda orterna, samt derefter till Riksdagen göra den förnyade framställning i ämnet, hvartill omständigheterna föranledde.

I öfverensstämmelse med denna hemställan beslöt Första Kammaren för sin del, att underdånig framställning i oförmälda syftning skulle till Kongl. Maj:t aflåtas, hvaremot Andra Kammaren, med afslag å Utskottets utlåtande, biföll Kongl. Maj:ts nådiga proposition; och som någon sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut ej kunde åvägabringas, var således den nådiga propositionen å Riksdagens sida afslagen.

Genom enskilda motioner blef frågan i hela dess omfattning å nyo bragt å bane vid 1869 års riksdag, som, under antagande att frågan om väghållningsskyldigheten i allmänhet skulle, i anledning af Rikets Ständers åberopade skrifvelse den 7 April 1866, komma under vidare öfvervägande och behandling inför Kongl. Maj:t, af sådan orsak förklarade, att de härutinnan gjorda framställningar ej kunde till någon åtgärd å Riksdagens sida föranleda; men deremot, beträffande vinterväghållningen, aflät till Kongl. Maj:t underdånig skrifvelse, med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes låta tillvägabrinda den utredning, som erfordrades för bedömande af den föreslagna förändringens verkningar inom de särskilda orterna, samt derefter till Riksdagen göra den förnyade framställning i ämnet, hvartill omständigheterna kunde föranleda.

Förnyade motioner i ämnet gjordes vid 1870 års riksdag, som dock, enligt hemställan af då varande Lag-Utskott, lemnade dessa motioner utan afseende, emedan frågan i hela dess vidd ansågs vara beroende på åtgärd af Kongl. Maj:t.

Frågan förevar jemväl vid de tre nästpåföljande riksdagarne, då Lag-Utskottet uti afgifna utlåtanden hemstälde, att Riksdagen måtte aflåta underdånig skrifvelse, med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes, så snart ske kunde, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till de förändringar i fråga om väghållningsbesväret i allmänhet, hvartill omständigheterna föranledde; men dessa utlåtanden, som af Andra Kammaren godkändes, blefvo deremot af Första Kammaren ogillade.

Äfven vid sistlidet års riksdag väcktes åtskilliga motioner i detta ämne. Under uttalande äfven för egen del af den åsigt, att en lagförändring, hvarigenom väghållningsskyldigheten komme att mera tidsenligt fördelas, vore af omständigheterna påkallad, yttrade i afseende på de grunder, hvarpå en sådan lagförändring borde åvägbringas, Utskottet den mening:

att byggandet och underhållet af vägarne, såsom en kommunens angelägenhet, äfven borde af kommunen bekostas;

att då väghållningen emellertid icke lämpligen kunde på den större kommunen — länet eller landstingsområdet — öfverflyttas, den borde besörjas af någon af de mindre — häradet eller socknen — men att, som väghållningsbesväret syntes jemnare och följaktligen äfven rättvisare kunna fördelas härads- än socknevis, häradet jemväl borde få samma besvär sig ålagdt;

att deltagandet i kostnaderna för vägunderhållet borde, med fyrktalet såsom skattegrund, bestämmas och jemkas efter den större eller mindre nytta, de skattskyldige kunde anses, med hänsyn till de olika beskattningsföremålen, af de allmänna vägarne hemta;

att ur denna synpunkt borde bestämmas, dels att samma kostnad skulle utgå, för fastighet efter hela åsatta fyrktalet, för inkomst af rörelse, näring eller yrke allenast efter någon del deraf och för öfriga beskattningsföremål efter någon än mindre del af fyrktalet, dels ock att staten borde för kronopark eller annan dermed likartad skogsegendom uti vägarne underhåll deltaga;

och att den största möjliga frihet borde medgifvas häradet att inom sig ordna ifrågavarande angelägenhet och i afseende derå allenast föreskrivas, att häradet egde inför häradsrätt välja fullmäktige, som hade att på lämpligt sätt efter hvarje ords olika förhållanden anordna väghållningsbestyret;

Och hemställde Utskottet, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, så snart ske kunde, låta, i öfverensstämmelse med ofvan angifna grunder, utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrad lagstiftning i fråga om väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Denna Utskottets hemställan vann Andra Kammarens bifall, hvaremot Första Kammaren för sin del beslutade, att Riksdagen skulle till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda ej blott i hvad mån och på hvad sätt deltagande i vägunderhållet skulle kunna åläggas bruk, fabriker, qvarnar och annan fast egendom, som hitintills varit från vägbyggnadsskyldighet befriade, äfvensom grufvor, utan ock hvad som erfordrades för bedömande af en dylik förändrings verkningar inom de olika orterna, och sedermera till Riksdagen aflåta nådigt förslag i ämnet.

Under den diskussion, som föregick detta Första Kammarrens beslut, uttalade, under erkännande af rättmätigheten af anspråket på en lagförändring, hvarigenom bördan af väghållningsbesväret till någon del lyftades från den i mantal satta jorden, de flesta talarne den mening, att då, efter deras åsigt, byggandet och underhållet af vägarne icke vore att anse såsom en kommunal-angelägenhet, så kunde fyrktalet, den för kommunala utskylder i allmänhet gällande grund, icke lämpligen tjena till ledning för ifrågasvarande besvärs förändrade fördelning, utan borde dervid tagas hänsyn till den direkta nytta olika samhällsmedlemmar genom vägarne begagnande af dem kunde anses åtnjuta.

För sammanjemkning af Kamrarnes olika meningar, ansåg Utskottet sig böra hemställa, att Kamrarne, å ömse sidor med frånträdande i vissa delar af sina förut i ämnet fattade beslut, ville besluta, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida icke skyldigheten att deltaga i vägunderhållet på landet skulle kunna åläggas dels all fast egendom och följaktligen äfven sådan, hvilken, ehvad den tillhörde staten eller enskild person, hittills varit från väghållningsskyldighet befriad, dels ock, ehuru i någon mindre proportion än fastighet, alla dem, som idkade näring eller rörelse, samt derefter låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrad lagstiftning i ämnet.

Denna hemställan blef emellertid af båda Kamrarne afslagen, i den Första efter omröstning med 36 röster mot 24 och i den Andra, efter hvad förhandlingarna derstädes antyda, hufvudsakligen med anledning af den utgång, frågan i Första Kammarren erhållit.

Det är bekant, att Kongl. Maj:t infordrat länsstyrelsernas och landstingens yttrande i fråga om förändrad lagstiftning angående skyldigheten att bygga och underhålla större broar och färjor, i syftning att utsträcka detta besvär till alla dem, som erlægga kommunalutskylder, och att, för åstadkommande af en jemnare och billigare fördelning af kostnaden, antaga landstingsområdet i stället för häradet till gemensamhet. Och beträffande Riksdagens ofvan berörda, den 11 Maj 1869 aflåtna underdåniga skrifvelse om ändring i gällande föreskrifter rörande skyldigheten att hålla allmänna vägar i fargildt stånd vintertiden, inhemtas af Justitie-ombudsmannens till innevarande Riksdag afgifna berättelse, att detta ärende, när berättelsen afgafs, ännu icke till slutlig behandling förevarit.

Det vill häraf synas, såsom om Kongl. Maj:t tills vidare lemnat å sido frågan om väghållningsskyldigheten i allmänhet; och enär det af Kongl. Maj:t framställda förslag om ordnandet af vinterväghållningen icke vann Riksdagens bifall, torde i denna omständighet finnas förklaringsgrunden, hvarför nytt förslag i ämnet icke blifvit afgifvet.

Utskottet anser vid sådant förhållande initiativ i frågan böra tagas af Riksdagen;

Och *då* rättmätigheten i anspråket på ett efter tidsomständigheterna mera lämpadt ordnande af väghållningsskyldigheten blifvit af båda Kamrarne erkänt;

då åsigterna inom Kamrarne jemväl öfverensstämman derutinnan, att deltagandet i vägunderhållet i viss mån bör bestämmas efter den större eller mindre direkta nytta, de olika samhällsmedlemmarne genom vägarne begagnande af dem kunna anses åtnjuta;

då ovedersägligt synes, att de, hvilka idka bergsbruk, fabriks- och handelsrörelse, minst i lika grad med den jordbrukande befolkningen använda vägarne;

och *då*, beträffande stadskommunens medlemmar, likställighet uti ifrågavarande hänseende redan enligt öfverenskommelse på många ställen torde ega rum, så att någon förändring i lagstiftningen rörande dem synes mindre erforderlig;

har Utskottet, som uti detta inom representationen så ofta omtvistade ämne trott sig böra i främsta rummet bemöda sig om att framlägga ett förslag af den beskaffenhet, att för detsamma kan påräknas Kamrarnes bifall, ansett sig med denna uppfattning böra i anledning af föreliggande motioner vördsam samt hemställa,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, dels huruvida icke skyldigheten att delta i vägunderhållet på landet må kunna åläggas all fast egendom och följaktligen äfven sådan, hvilken, ehvad den tillhör staten eller enskild person, hittills varit från väghållningsskyldighet befriad, äfvensom bergsbruks-, fabriks- och handelsrörelse, dels ock hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antagligen skulle medföra, samt derefter till Riksdagen aflåta nådigt förslag till förändrad lagstiftning i ämnet.

Stockholm den 27 April 1876.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af Herr *Ribbing*: "Utskottets uppgift vid meddelande af utlåtande öfver motioner rörande skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af allmänna vägar och broar är, efter min uppfattning, i närvarande ögonblick icke att, efter pröfning och afgörande af hvilka de första grunder äro, på hvilka nämnda skyldighet må anses hvila, framställa ett ur dessa grunder härflytande, såvidt möjligt är fullständigt förslag till ändrade laga bestämningar för skyldighetens fullgörande. Den föreliggande frågan är nemligen, såsom bekant, för Riksdagen ej ny, utan har fastmer under senaste tiden nära nog hvarje år utgjort föremål för Riksdagens öfverläggningar och beslut. Under de diskussioner, som afgifna motioner och utskottsbetänkanden i ärendet föranlett, hafva alltmer bestämda åsikter i Kamrarna blifvit uttalade, och särskildt under sistförflutna riksdag har Första Kammaren, vid förnyad behandling af frågan, såväl genom diskussion som genom formulerade beslut otvetydigt och bestämdt angifvit de gränser, inom hvilka Kammaren ville medgifva en utsträckning af skyldigheten att deltaga i vägars och broars byggnad och underhåll. Då nu inga nya omständigheter sedan sistlidet år, mig veterligen, tillkommit eller af motionärerne i ämnet blifvit andragna, och skäl sålunda ej finnas förhanden till det antagande, att första Kammaran ändrat sin åsigt sedan i fjol, synes det som om Utskottet vid en i praktiskt syfte företagen behandling — sådan den otvifvelaktigt åligger Utskottet — af hithörande motioner borde affatta sitt utlåtande öfver dessa motioner med väsentlig hänsyn till ofvan omnämnda uttalanden om den omfattning, i hvilken utsigt finnes att erhålla bifall till och beslut om ändringar i det bestående; — detta naturligen alltid under förutsättning att samma uttalanden äro enliga med rätt och billighet samt innefatta ett steg framåt i förhållande till det närvarande. Skulle någon också anse att ännu större förändringar i lagens stadganden beträffande vägunderhållningsbesväret vore önskvärda, är dock att märka, att ett under nyss anförda hänsyn affattadt utskottsbetänkande i alla fall innebure ett förslag med utsigt till framgång, genom hvars bifallande en verklig förbättring vore vunnen. Då jag för min del anser Första Kammarens uttalanden och beslut ega nyss nämnda karakter och betydelse, är det ock, på nu anförda skäl, som enligt mitt omdöme Utskottet, med anledning af de i ämnet afgifna motioner och innehållet i desamma, i närmaste öfverensstämmelse med samma uttalanden och beslut liksom med Kammarans Första Tillfälliga Utskotts utlåtande n:o 2, lämpligast kunde hafva föreslagit,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, ej blott i hvad mån och på hvad sätt deltagande i vägunderhållet på landet må kunna åläggas bruk, fabriker, qvarnar, sågar, allmänna skogar eller annan fast egendom, som hitintills varit från vägunderhållningsbesväret fritagen, äfvensom grufvor, utan ock hvilka verkningar en dylik förändring inom olika orter antagligen skulle medföra, samt att derefter låta utarbета och till Riksdagen aflåta nådigt förslag till förändrad lagstiftning i fråga om vägunderhållningsbesvärets utgörande å landet.“

af Herr Grefve *Mörner*.

Friherre *Wrede* har begärt få antecknadt, att han, som varit borta från riksdagen, i följd deraf icke deltagit i Utskottets beslut.

R ä t t e l s e

i Lag-Utskottets Utlåtande N:o 36.

Sid. 9, rad 12 uppfir. *står*: vill Kongl. Maj:t
läs: får Utskottet
